

Seat No.

KVM, WAI QUESTION BANK SET: 01 Total No. of Pages: 02

**B. A. (PART I) (SEMESTER- II) (CBCS) EXAMINATION, March - 2021
HISTORY (OPTIONAL) (DSC- B15) (PAPER: II)
Polity, Economy and Society Under the Maratha Power (1600-1707)
SUBJECT CODE: 71274**

Day and Date: Thursday, 21.05. 2021

Time: 12:00 noon-02:00 pm.

Total Marks: 50

Instructions:

- 1) All Questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

: मराठी रूपांतर :

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. [१०]

१) ----- संप्रदायाचा पाया संत ज्ञानेश्वरांनी घातला.

अ) नाथ ब) दत्त क) वारकरी ड) वैष्णव

२) ----- यांनी 'गावगाडा' हा ग्रंथ लिहिला.

अ) न्या. एम . जी. रानडे ब) ग. ह. खरे

क) त्र्य. ना. अत्रे ड) एस. एम. जोशी

३) शिवाजी महाराजांनी ----- येथे जहाजबांधणी उद्योग सुरु केला होता.

अ) कल्याण-भिवंडी ब) चौल क) राजापूर ड) वेंगुर्ला

४) रामचंद्रपंत अमात्यांनी खालीलपैकी ----- हा ग्रंथ लिहिला.

अ) आज्ञापत्र ब) शिवभारत

क) शिवाजी अँड हिज टाइम ड) शिवाजी द ग्रेट

५) शिवाजी महाराजांनी निर्माण केलेल्या राजसत्तेच्या केंद्रस्थानी ----- हे होते.

अ) पंतप्रधान ब) अमात्य क) सेनापती ड) छत्रपती

६) छत्रपती शिवाजी महाराजाचे धार्मिक धोरण ----- होते.

- अ) सहिष्णू ब) सनातन क) कट्टरपंथीय ड) यापैकी नाही
- ७) किल्ल्यावरील जमाखर्च पाहण्याचे काम ----- करत असे .
- अ) गडकरी ब) सबनीस क) कारखानीस ड) तटसरनोबत
- ८) गावच्या पाटलाची ----- ही निशाणी आहे .
- अ) तराजू ब) नांगर क) काठी ड) दोरखंड
- ९) पुण्याजवळील पाषाण येथे ----- यांनी एक पेठ वसविली .
- अ) जिजाबाई ब) सोयराबाई क) सडबाई ड) ताराबाई
- १०) वतनपत्रे, दानपत्रे, इनामपत्रे तयार करण्याचे काम ----- करत असे.
- अ) पारसनीस ब) फडणीस क) बिडवई ड) पोतनीस

प्रश्न २) टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[२०]

- १) छत्रपती शिवाजी महाराजाचे अष्टप्रधान मंडळ
- २) गोतसभा
- ३) शिवकालीन उद्योगधंदे
- ४) वतनधारी पद्धती
- ५) शिवकालीन दळणवळण व वाहतुकीची साधने
- ६) वारकरी संप्रदायाचे योगदान

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

[१०]

- अ) शिवकालीन किल्ल्याचे प्रकार सांगून महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) शिवकालीन धार्मिक स्थळ शिखरशिंगणापूरचे महत्त्व सांगा.

प्रश्न ४) दीर्घोत्तरी प्रश्न

[१०]

- अ) शिवकालीन कृषी व्यवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) छत्रपती शिवाजी महाराजाचे धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.

---**---

Seat No.

KVM, WAI QUESTION BANK SET: 02 Total No. of Pages: 02

**B. A. (PART I) (SEMESTER- II) (CBCS) EXAMINATION, March - 2021
HISTORY (OPTIONAL) (DSC- B15) (PAPER: II)
Polity, Economy and Society Under the Maratha Power (1600-1707)
SUBJECT CODE: 71274**

Day and Date: Thursday, 23.05. 2021

Time: 12:00 noon-02:00 pm.

Total Marks: 50

Instructions:

- 1) All Questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

: मराठी रूपांतर :

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. [१०]

१) ----- हे शिवाजी महाराजांच्या अष्टप्रधान मंडळातील मुख्य प्रधान होते.

अ) अण्णाजी दत्तो ब) मोरो त्र्यंबक पिंगळे

क) दत्ताजी त्र्यंबक ड) निराजी रावजी

२) गोतसभेचा महजर म्हणजे निवडापत्र लिहिण्याचे काम ----- करत असे.

अ) देशमुख ब) पाटील क) कुलकर्णी ड) चौगुला

३) किल्ल्याच्या प्रमुखास----- असे म्हटले जाई .

अ) सबनीस ब) कारखानीस क) हवालदार ड) तटसरनौबत

४) हिंदवी स्वराज्याची राज्याबंधारणा -----यांनी स्पष्ट केली आहे .

अ) वा. सी. बेंद्रे ब) गो. स. सरदेसाई क) ग.ह. खरे ड) डी. डी. कोसंबी

५) महाराजांची राजनीती सांगताना -----म्हणतात की, "ज्याच्याजवळ आरमार त्याचा समुद्र" .

अ) कृष्णाजी अनंत सभासद

ब) मल्हार रामराव चिटणीस

क) रामचंद्रपंत अमात्य

ड) रघुनाथ यादव चित्रगुप्त

६) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या आरमारातील ----- हे सर्वात मोठे जहाज होय.

अ) गलबत ब) शिवाड क) पाल ड) गुराब

७) अठरा कारखान्यातील शरबतखाना म्हणजे -----होय.

अ) औषधालय ब) धनालय क) शस्त्रालय ड) धान्यकोठार

८) शिवकाळात पेठेच्या प्रमुख अधिकाऱ्यास ----- म्हंटले जाई.

अ) शेठे ब) महाजन क) बिडवई ड) कोतवाल

९) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी सोन्याची ----- नाणी पाडली.

अ) निसार ब) दि-हम क) रूपया ड) होन

१०) मराठाकालात प्रत्यक्ष शेती केली जाई त्या जमिनीस ----- म्हंटले जाई.

अ) गाव पंढरी ब) काळी आई क) पांढरी ड) अग्रहार

प्रश्न २) टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[२०]

१) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण

२) शिखर शिंगणापूरचे मंदिर

३) शिवकालीन आरमार

४) शिवाजी महाराजांचे व्यवस्थापन

५) वतनदार

६) वारकरी संप्रदाय

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

[१०]

अ) अष्टप्रधानमंडळ स्पष्ट करून त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

ब) शिवकालीन व्यापाराचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्रश्न ४) दीर्घोत्तरी प्रश्न

[१०]

अ) शिवकालीन कृषी व कृषी उत्पादनाची सविस्तर माहिती द्या.

किंवा

ब) शिवकालीन गावगाड्याचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्रश्न-9) योग्य पर्याय निवडा. — (10)

- i) परराष्ट्र व्यवहार पाहणे हे काम _____ ये होय.
 अ) युगत ब) अमात्य क) मंत्री उ) पंडितराव
- ii) किल्यावरील जमा-खर्च पाहण्याचे काम _____ करत
 असे.
 अ) गठकरी ब) सबनीस क) कारखानीस उ) तटसरनौबत
- iii) शीतसभेचा 'महजर' म्हणजे निवाठापत्र लिहण्याचे काम
 करत असे.
 अ) देशमुख ब) पाटील क) कुलकर्णी उ) चौगला
- iv) छ. शिवाजी महाराजांच्या भोसले कुळची _____
 कुलस्वामिनी होय.
 अ) तुळजाभवानी ब) अंबाबाई क) रेणुका उ) सप्तप्रंगी
- v) आज्ञापत्र या गृथांची रचना _____ यानी केली.
 अ) कृष्णाजी अनंत समासद ब) रामचंद्र अमात्य
 क) मुंडेरिज लक्ष्मण व्यास उ) रघुनाथपंत सुमंत
- vi) वारकरी संप्रदायाचे आराध्य देवत _____ आहे.
 अ) जोतिबा ब) खंडोबा क) विठ्ठल उ) अंबाबाई
- vii) 'ग्रामगोपल' या संज्ञेने _____ पाटील यांना ओळखले
 जाते.
 अ) शेट ब) महाजन क) पाटील उ) कुलकर्णी

viii) सरकारी पत्रांची बे-आण करणाऱ्यांना ----- म्हणून संबोधले जाई
आ घाटपाडे वृ. पारसनीस कु. गडवई वृ. **हरकारे**

ix) अ. मूंदर इनाम ----- यांस दिले जाई.
आ संस्थांस वृ. राजपुत्रांस कु. **विद्वान ब्राम्हणांस**
वृ. **सैनिकांस**

x) पाशासल म्हाजि ----- लेय.
आ **अश्वराळ** वृ. **हत्तीशाळा** कु. **अंतःपुर** वृ. **अश्याळा**

प्र. २ टीपा लिहा. कोणत्याही ५ लिहा (२०)

- i) शिवकालीन न्याय प्रशासन
- ii) छ. शिवाजी महाराजांची राजमुद्रा
- iii) संत तुकाराम महाराजांचे कार्य
- iv) शिवकालीन व्यापार

प्र. ३ दीर्घोत्तरी प्रश्न कोणताही १ लिहा (१०)

- i) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण विशद करा
- ii) शिवकालीन व्यापाराची माहिती देऊन छ. शिवाजी महाराजांचे व्यापार वाढीचे धोरण सांगा.

प्र. ४ दीर्घोत्तरी प्रश्न (१०)

- i) राजा म्हणून शिवछत्रपतींचे कार्य स्पष्ट करा.
- ii) छ. शिवाजी महाराजांच्या आरमाराची सविस्तर माहिती द्या.

प्रश्न शीघ्र पथयि निवडा. — (10)

i) मराठा काळात 'शिवशाही काठीया' वापर केला जाई.

आ राजदंड म्हणून बुगुल्लेगारांनु शासन करण्यासाठी
कु जमीन मोजणीसाठी कु वरील सर्व

ii) शिवकाळात पेठेच्या प्रमुखास म्हटले जाई.
आ शेटे वा मलजन कु बिठवई कु कीतवाल

iii) छ शिवाजी महाराजांनी तांब्याचे हे नाणे पाठले.
आ शिवशाही वा होन कु रूपथा कु निमार

iv) बाबेसिने वाघोटेन नदीला असे म्हटले.
आ विठ्याची नदी वा गहमी नदी कु काँफीची नदी छ कोरठी

v) योलहे वंदर नदीच्या मुखानी वसलेले आहे.
आ नीरा वा कृष्णा कु सावित्री कु कुंडलिका

vi) गाव्या हिशीब लिहिणाऱ्या कुलकर्णी वतनाला
असे म्हणत.

आ पाटील वा लेखन वृत्ती कु कारकून कु लेखनप्रिय

vii) गाव्या पाटलाची ही निशाणी आहे.
आ तराजू वा नांगार कु काठी कु पारसनसि

viii) हा किल्लेदारांच्या पत्रांना उत्तर देण्याचे काम करत
असे.

आ रखवालदार वा फडणीस
कु डाउवई कु पारसनसि

ix) छ. शिवाजी महाराजांच्या लिखाण्याचे प्रमुख लेख
आ. वृत्तिनी नाईक वा. हरिजी इंदलकर का. लंबीरराव मोहित
अ. तानाजी

x) शिवकाळात - - - - - इतका शेतसारा आकारना जात होता.
आ. १/२ वा. १/५ का. ३/५ अ. १/५

प्र.२ टीपा लिहा. कोणताही ४ (२०)

- १) छ. शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण
- २) संत तुकारामांचे कार्य
- ३) लिखर शिंठाणापूर मंदिर
- ४) शिवकालीन जमीन महसूल पद्धती
- ५) शिवकालीन गावगाड्यातील व्यवसाय
- ६) छ. शिवाजी महाराजांचे किल्ला प्रशासन

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न कोणताही १ (१०)

- १) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे आरमार विशद करा.
- २) अध्यक्षाने मंडळ स्पष्ट करून त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न कोणताही १ (१०)

- १) मराठा कालीन न्यायिक संस्थना विशद करा.
- २) वाश्करी संप्रदायाचे कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 9. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

(10)

i) राजाच्या खाजगी पत्रव्यवहार व राजनैतिक पत्रव्यवहार लिहण्याचे काम _____ कडे होते.

अ) चिटणीस ब) फडणीस क) गडवई ड) पारसनीस

ii) छ. शिवाजी महाराजांनी महंमद कुलीखान झालेल्या _____ ला स्वधर्मत (हिंदू धर्मत) घेतले.

अ) माणकोजी दहातोडे ब) नेताजी पालकर
क) प्रतापराव गुजर ड) धनाजी जाधव

iii) शिवकाळात होण या नाण्यात सोन्याचे वजन _____ होते.

अ) ४२.१२ ग्रॅम ब) १२.४२ ग्रॅम क) २४.१२ ग्रॅम ड) २४.२३ ग्रॅम

iv) किल्ल्याच्या प्रमुखास _____ असे म्हटले जाई.

अ) सबनीस ब) कारखानिस क) हवालदार ड) तटसरनोबत

v) छ. शिवाजी महाराजांच्या आरमातील _____ हे सर्वात मोठे जहाज होय.

अ) गलबत ब) शिवाड क) पाल ड) गुराब

vi) शिवाजी राजांनी इ.स. १६४५ मध्ये पुण्याच्या नैर्ऋत्येला _____ मंदिरात स्वराज्याची शपथ घेतली.

अ) गणपती ब) विठ्ठल क) रायेश्वर ड) भवानी

vii) शिवकाळीन खेड्यांमध्ये ज्यांच्या मालकीची जमीन असे त्यांना _____ असे म्हटले जाई.

अ) मिरासदार ब) उपरे क) बिडवई ड) मुक्काहम

viii) शिवकाळात 'अग्रहार इनाम' _____ यांना दिले जाई.

अ) क्षत्रिय ब) विद्वान ब्राम्हण क) शेटे ड) महाजन

ix) छ. शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण _____ होते.

अ) सहिष्णू ब) सनातन क) कट्टरपंथीय ड) यापैकी नाही.

x) शिवकाळातील गाव वसाहतीच्या क्षेत्रास _____ म्हणतात.

अ) पांढरी ब) काळी क) सीम ड) चारहम

प्रश्न. २ टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

(20)

- १) पंढरपूर चळवळीचे कार्य
- २) स्वराज्य संकल्पना
- ३) संत ज्ञानेश्वर
- ४) शिवकालीन शेती
- ५) गौतमसभा
- ६) शिखर शिंगणापूर मंदिर

प्रश्न ३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

- १) शिवकालीन गावगाऱ्याची माहिती सांगा.
- २) छ. शिवाजी महाराजांच्या कुबी धोरणाचा आढावा द्या.

(10)

प्रश्न ४ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

- १) स्वराज्याची प्रशासकीय संरचना स्पष्ट करा.
- २) शिवकालीन व्यापाराचा सविस्तर आढावा द्या.

(10)